

ΠΡΟΟΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΗ 1ῃ ΚΑΙ ΤΗ 15ῃ ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Διευθυντὴς καὶ ὑπεύθυνος Συντάκτης **ΚΩΝΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ** Καθηγητὴς

Συνδρομὴ ἑτησία ἐν Κρήτῃ..... Δρ. χρ. 5 —
» ἐξάμηνος » » » 2 50
» τριμηνος » » » 1.50
Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν προστίθεται ἑτησίως Δρ. χρ. 1.—

Αἱ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕἶΝΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΙ
Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ αἱ ἀποστολαὶ ἀπευθύνονται
τῇ Διευθύνσει, ὁδὸς Μπέττολο. Χανία
ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΓΓΕΛΙΑΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ

Οἱ μεταβάλλοντες τόπον διαμονῆς κ. κ. συνδρομῆται, παρακαλοῦνται νὰ γνωρίζωσι τοῦτο ἑγκαίρως τῇ Διευθύνσει τῆς «Προόδου», ὅπως λαμβάνωσιν ἀνελλιπῶς αὐτήν.

Περιεχόμενα : Τὸ κύρος τοῦ Διδασκάλου — Ἡ δυνάμις καὶ λύπη, λόγος ὑπὸ Ι. Περιδάρη. — Περὶ σχολικῶν ἐκδρομῶν ὑπὸ Π. Βαλάκη. — Ἀρχαιολογικά. — Ἀγροκήπια τῶν δημοτ. Σχολείων. — Τὸ Παγκύπριον Γυμνάσιον ὑπὸ Π. — Διδασκαλικά Συνέδρια — Ποικίλα.

ΤΟ ΚΥΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

Γ'. Ἠθικαὶ αἰτίαι καὶ συνθῆκαι

Προκειμένου νῦν περὶ τῶν ἠθικῶν αἰτιῶν καὶ συνθηκῶν αἵτινες συντελοῦσιν εἰς τὸ κύρος τοῦ διδασκάλου, δὲν δυνάμεθα ν' ἀρνηθῶμεν, ὅτι εἶναι ἀναγκαῖον νὰ κρατῇ ὁ διδάσκαλος τοὺς μαθητὰς εἰς τινα ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν καὶ νὰ μὴ διδῇ πολὺ θάρρος εἰς αὐτούς, διότι οἱ παῖδες εἶναι εὐεπίφοροι εἰς τὸ ἐπεμβαίνειν εἰς ξένα δικαιώματα. Ἐν τούτοις φευκτέον εἶναι καὶ τὸ ἀντίθετον ἄκρον, τὸ νὰ εἶναι δηλ. ὁ διδάσκαλος λίαν ἐπιφυλακτικὸς καὶ ψυχρὸς εἰς τὰς σχέσεις πρὸς τοὺς μαθητὰς του· ἡ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἄκρων μέση ὁδός, τὸ νὰ εὐρίσκηται δηλ. ὁ διδάσκαλος εἰς οἰκειότητά τινα ἀνδρικήν καὶ ἐγκάρδιον, εἶναι οὐ μόνον μέσον ἀποτελεσματικῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τῶν μαθητῶν του ἀλλὰ καὶ καθήκον αὐτοῦ. Πολὺ ὅμως πρέπει νὰ προσέχῃ ὁ διδάσκαλος μήπως ἡ οἰκειότης του πρὸς τοὺς μαθητὰς ὑπερβῇ τὸ προσήκον μέτρον τὸ ὑπὸ τῆς ἀξιοπρεπειᾶς αὐτοῦ ἐπιβαλλόμενον, διότι ἡ τοιαύτη οἰκειότης βλάπτουσα τὸ κύρος τοῦ διδασκάλου διασαλεύει σοβαρῶς τὴν πειθαρχίαν τοῦ σχολείου.

Θὰ ἦτο ἴσως περιττὸν νὰ ὁμιλῶμεν περὶ τῆς λεγομένης *ὑλικῆς οἰκειότητος* καθ' ἣν διδάσκαλοί τινες νομίζουσιν ὅτι δύνανται ν' ἀμελῶσι τῶν τῆς ἐνδυμασίας των ἢ νὰ λαμβάνωσι ἐντὸς τῆς τάξεώς των τὴν τυχοῦσαν θέσιν καὶ στάσιν. Σήμερον οὐδεὶς, πιστεύομεν, διδάσκαλος ὑπάρχει εἰς τὸν ὅποιον νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι ὅσον εἶναι περιττὸν καὶ μάλιστα ἄτοπον τὸ νὰ ἐπιτηδεύηται ἐν τῇ περιβολῇ καὶ νὰ εἶναι *καλλωπιστής*, ἄλλο τόσον εἶναι ἀπαραίτητος ἡ περὶ τῆς περιβολῆς *φροντίς*,

διότι ἡ παραμέλησις αὐτῆς εἶναι ἐπικίνδυνος διὰ τὸ κύρος του.

Βαρὺ ἐπίσης σφάλμα διαπράττουσι καὶ οἱ διδάσκαλοι ἐκεῖνοι οἵτινες νομίζουσιν ὅτι ἐξ οἰκειότητος δύνανται νὰ ὁμιλῶσι περιπατοῦντες ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου ἄκρου τῆς παραδόσεως, ἢ νὰ διδάσκωσιν ἄλλοτε διερχόμενοι διὰ μέσου τῶν θρανίων, καὶ ἄλλοτε καθήμενοι οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἐδρας των, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἄκρου θρανίου ἢ τριπέζης.

Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι *ἐξαιρετικῶς*, εἰς διδασκάλους κεκτημένους ἤδη τὸ προσήκον κύρος, τοιαῦται ἐλευθερίαι τρόπων δύνανται νὰ εἶνε ἀκίνδυνοι διὰ τὴν πειθαρχίαν τῆς τάξεώς των· ἀλλὰ φρονεῖμεν ὅτι *κανονικῶς οἱ διδάσκαλοι, μάλιστα δὲ οἱ ἀρχαρίοι*, ὀφείλουσι ν' ἀποφεύγωσι τὰς τοιαύτας ἐλευθερίας περὶ τὰς κινήσεις καὶ τὰς στάσεις αὐτῶν, διότι πᾶσα τοιαύτη ἐλευθερία εἶναι πιθανὸν ν' ἀπαρέσκη εἰς τινα· τούτου δὲ γενομένου γνωρίζομεν ὅτι εἰς τοιαῦτα λεπτὰ ζητήματα συμπεριφορᾶς ἡ περὶ τινος πράγματος ἀμφισβήτησις σημαίνει ὅτι ἔχει ἤδη καταντήσει ἀνυπόφορον.

Ἐν γένει προκειμένου περὶ τῶν τρόπων καὶ στάσεων ἢ θέσεων τὰς ὁποίας ἐξ οἰκειότητος δύναται νὰ τηρῇ ὁ διδάσκαλος ἐν τῇ παραδόσει του, νομίζομεν ὅτι οὗτος φρονίμως θὰ πράττῃ ἐὰν ἀποφεύγῃ πᾶσας ἐκείνας διὰ τὰς ὁποίας θὰ ἐσπενοχωρεῖτο ἐὰν αἴφνης καταλαμβάνετο οὕτως ὑπὸ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ.

Ἀλλὰ πάντα ταῦτα· ἡ οἰκειότης, οἱ τρόποι τοῦ φέρεσθαι, τοῦ ἐνδύεσθαι, καὶ τὰ ὅμοια, μεταβάλλουσιν ὅλως σημασίαν ἀναλόγως τοῦ *χαρακτήρος*, ὃν ὑπεμφαίνουσιν.

Ὁ *χαρακτήρ* τοῦ διδασκάλου, ἔχων μεγίστην σπουδαιότητα ἐπὶ τοῦ κύρους αὐτοῦ, στηρίζεται κυρίως ἐπὶ τῆς *βουλήσεως*· νὰ ἔχῃ τις χαρακτήρα σημαίνει κυρίως, νὰ ἔχῃ θέλησιν ἰσχυράν, τὰ αὐτὰ πάντοτε νὰ θέλῃ, καὶ τὰ αὐτὰ νὰ μὴ θέλῃ, καὶ «νὰ μὴ μεταπηδᾷ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὡς αἰμυλία» κατὰ τὸν Κάντιον. Μέτρον τοῦ χαρακτήρος εἶναι ἡ συμφωνία πρὸς ἑαυτόν, ἡ εὐστάθεια καὶ ἡ ἀκολουθία ἐν τοῖς σχεδίοις, ἀντίθετον δ' αὐτοῦ εἶναι ἡ ἀστασία καὶ ἡ ἰδιοτροπία. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ὀρθὸς λόγος λαμβανόμενος εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὡς ὁδηγὸς καθιστᾷ δυνατὴν τὴν ἀνευ ἀτόπων διαρκῆ συμφωνίαν ἐκάστου πρὸς

ἐαυτὸν, ἔπεται ὅτι ὁ χαρακτήρ προϋποθέτει ἀναγκαιῶς τὸν ὀρθὸν λόγον. Ἀρκεῖ δὲ νὰ συνενῶι μετὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου τὴν ἀγαθότητα ἵνα ἔχη ὁ διδάσκαλος πᾶν ὅ,τι συντελεῖ πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ ἡθικοῦ κύρους εἰς τὸν ὑπατον βαθμὸν αὐτοῦ.

Τὸ κύρος τοῦ διδασκάλου καταρρίπτουσι καὶ υποβιάζουσι λίαν ἡ ἰδιοτροπία, ἡ ἀνακολουθία, ἡ ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην ἡμέραν μεταβολὴ τῆς εὐθυμίας εἰς δυσθυμίαν ἢ τάνάπαλιν, ὅτε ὁ διδάσκαλος τιμωρεῖ σήμερον ὅ,τι χθὲς ἀπεδέχετο, καὶ γελᾷ τὴν ἐπομένην ἡμέραν δι' ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐμέμφοτο τὴν προηγούμενην.

Τοὺναντίον δημιουργοῦσι καὶ ἐγκαθιδρύουσιν ἀσφαλῶς τὸ κύρος τοῦ διδασκάλου ἡ ἡρεμία καὶ ἡ παραδοχὴ καὶ τήρησις ἀρχῶν αἱ ὁποῖα εἶναι ἐλευθέραι καὶ οὐχὶ ὀλως ἄκαμπτοι, καὶ αἱ ὁποῖαι, ἀφοῦ ἄπαξ διὰ παντός τεθῶσιν, ἐφαρμόζονται ἔκτοτε γαληναιῶς καὶ ἀδιαλείπτως. Χάριν τοῦ κύρους ὁ διδάσκαλος ὀφείλει ν' ἀπαιτῇ ὀλίγα ἀλλὰ καλῶς, ν' ἀπειλῇ καὶ ὑποσχῇται μετὰ περισκέψεως, ἀλλὰ νὰ ἐκτελῇ πάντοτε τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰς ὑποσχέσεις του, καὶ ἐν γένει νὰ προσπαθῇ ἀδιάστως νὰ τηρῇ πάντοτε τὴν αὐτὴν πορείαν.

Οὕτω δ' ἐνεργῶν μετὰ σταθερότητος χωρὶς νὰ προβάλλῃ ὑπερβολικὰς ἀπαιτήσεις, δὲν θὰ εὕρισκῃται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προβάλῃ εἰς ὑποχωρήσεις ἢ νὰ μεταβάλλῃ τὰς ὁδηγίας ἢ διαταγὰς του.

Ἀποφεύγων τὰς νευρικὰς ἐξάψεις καὶ τὰς αἰφνιδίους μετατροπὰς ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ τηρῇ τὴν σταθερότητα ἐκείνην ἐν ταῖς γενικαῖς γραμμαῖς ἧτις ἐπιτρέπει ὅσπιν θέλομεν ἐλευθερίαν ἐν ταῖς λεπτομερείαις.

Ἡ ἀπόλυτος δικαιοσύνη ἐν τῇ πειθαρχίᾳ, ἡ χρῆσις τῶν αὐτῶν μέτρων καὶ σταθμῶν διὰ τὰς αὐτὰς περιπτώσεις, καὶ τὸ καλῶς διατεταγμένον καὶ πιστῶς τηρούμενον πρόγραμμα τῆς διαδοχῆς καὶ τῆς διαρκείας τῶν διαφόρων ἐργασιῶν, τὰ τρία ταῦτα εἶναι αἱ συνηθέστεραι μορφαὶ τῆς σταθερᾶς βουλήσεως τοῦ διδασκάλου. Ἀπηλλαγμένος ἰδιοτροπιῶν ἀποφεύγει τὴν ἀπώλειαν χρόνου καὶ τὴν φλυαρίαν χωρὶς διὰ τοῦτο ν' ἀποκλείῃ τὴν διήγησιν εὐχαρίστου ἀνεκδότου ἢ τὴν ἀνάγνωσιν ὠφελίμου ἀποσπάσματος ἢ καὶ ἐλευθέραν συνομιλίαν, διότι ταῦτα συνήθως ἔχουσι μείζονα μορφωτικὴν δύναμιν ἢ αὐτὰ τὰ μαθήματα.

(Ἔπεται συνέχεια)

ΗΔΟΝΗ ΚΑΙ ΛΥΠΗ

ΗΤΟΙ

Λόγος ῥηθείς τῇ 29 Ἰουνίου 1901

ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου κ. Ἰω. Περιδικῆν
ἐν τῷ γυμνασίῳ Ἑρακλείου
κατὰ τὴν διανομὴν τῶν ἀπολυτηρίων.

Θεοφιλέστατε Δέσποτα, φιλόμορσος ὁμήγουρ!

Μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις χαίρων ἐπανενερίσκω ἑμαυτὸν ἐν μέσῳ ἀγαπητῶν συναδέλφων, μεθ' ὧν καὶ ἐν τῷ παρελθόντι εἰργάσθην, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἐλπίζω ὅτι ἀρμονικῶς θὰ συνεργασθῶ εἰς πρόδοον τοῦ Ἑκπαιδευτηρίου τούτου, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον χαίρω, διότι εὕρισκομαι καὶ πάλιν ἐν μέσῳ τῆς ἀγαπητῆς μοι κοινωνίας Ἑρακλείου,

ἥτις, σωματικῶς τε καὶ πνευματικῶς κατὰ τὰ πρῶτα τῆς ἡλικίας μου ἔτη ἐκθρέψασά με, δι' εὐμενείας καὶ ἐπιεικοῦς ἐκτιμῆσεως περιέβαλλεν ἐπὶ δεκαπενταετίαν ὅλην τὰς ἀσθενεῖς μου ὑπηρεσίας πρὸς τὸ Γυμνάσιον τοῦτο, οὗ καὶ πάλιν ἀξιοῦμαι τῆς τιμῆς νὰ ἀναλάβω τὴν διύθυνσιν.

Εὐχαριστῶ ἐπὶ τοῦτῳ θερμῶς τὴν Σεβαστὴν τῆς ἡμετέρας Πολιτείας Κυβέρνησιν. Εὐχαριστῶ ἐκ βάθους καρδίας τῷ λατρευτῷ ἡμῶν Ἡγεμόνι, διότι εὐπρεστέθην νὰ ἐπινεύσῃ εἰς τὸν διορισμὸν μου τοῦτον· ἀλλ' εὐχαριστῶ καὶ Ὑμᾶς, ἀγαπητοὶ Συμπολῖται, διότι μετὰ συμπαθείας, ἥς δὲν παραγνώριζω τὴν σημασίαν, ἐνθαρρύνετε τὰ πρῶτα βήματά μου. Εἶναι δ' εὐτυχὴς σύμπτωσις ὅτι τὰ αἰσθηματά μου ταῦτα εὕρισκω εὐκαιρίαν νὰ ἐκθρᾶσω ἐν ἡμέρᾳ σχολικῆς ἐορτῆς καὶ πράξεως τοῦ Γυμνασίου ἐπισήμου, δι' ἥς, δεῦτερον τοῦτο ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας ἔτος, ἀποδίδω εἰς τὴν κοινωνίαν καρποὺς ὠρίμους μακροῦς πνευματικῆς ἐργασίας.

Χαίρει τῷ ὄντι τὸ γυμνάσιον, διότι πολλῶν ἐτῶν μόχθους καὶ ἀγῶνας βλάπει σήμερον δι' ἐπιτυχίας στεφόμενους, ἀλλὰ χαίρετε πρὸ πάντων ὑμεῖς φίλοι μαθηταί, διότι, ἀπαλλαττόμενοι τῶν δεσμῶν τοῦ μαθητικοῦ βίου, μεταβαίνετε ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης εἰς πλήρη ἐλευθερίαν. Ἀλλὰ μὴ λησμονεῖτε ὅτι ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία δὲν εἶναι ἡ ἀχαλίνωτος ἐκείνη ἐλευθερία, καθ' ἣν ἐπιτρέπει τις ἑαυτῷ τὰ πάντα καὶ πάσης ἀπ' ἄλλων ἐξαοτῆσεως ἀπαλλαττόμενος ὑποκύπτει εἰς τὴν σκληροτάτην δουλείαν τῶν ἰδίων ἐπιθυμιῶν καὶ παθῶν. Ὅχι ἡ ἀληθὴς τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερία εἶναι ἐκείνη ἥτις συνδυάζεται πρὸς τὸ αἶσθημα τῆς ἰδίας εὐθύνης, διότι ὁσὺ ἐλευθερώτερος εἶναι τις, τόσῳ μείζονα εὐθύνην φέρει διὰ τὰς πράξεις του. Ὑμᾶς δὲ μέχρι τοῦδε ἔχευον γονεῖς καὶ διδάσκαλοι, προστατεύοντες κατὰ τῶν ἐπαπειλούντων κινδύνων καὶ κατευθύνοντες εἰς τὸ ἀγαθὸν τὰ βήματά σας· ἀλλ' ἀπὸ τοῦδε ὑμεῖς μόνοι θὰ πιδαλιουχῆτε τοῦ βίου σας τὸ πλοῖον, καὶ ὑμεῖς μόνοι θὰ εἰσθε ὑπεύθυνοι διὰ τὸ τέρμα, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ τὸ διευθύνετε· ἀπὸ ἀσφαλοῦς λιμένος ἀνάγεσθε ἤδη εἰς τὸ τρικυμιῶδες τοῦ βίου πέλαγος. Εὐχόμεθα ὑμῖν ἐκ μέσης καρδίας αἶσιον τὸν πλοῦν, καὶ ἐπειδὴ τελευταίαν ταύτην φορὰν ἀποτεινόμεθα πρὸς ὑμᾶς ὡς μαθητάς, πρὸς ὑμᾶς τοὺς αὐριον φίλους καὶ συμπολίτας, τελευταίαν ἀπευθύνομεν παραγγελίαν, ἥτις ἐν ὀλιγίστοις συγκεκριμένοις πάντα ὅσα ἐπὶ σειράν ἐτῶν ἐδίδασκεν ὑμᾶς τὸ Γυμνάσιον.

Ἡδονὴ καὶ λύπη εἶναι ἀχωρίστως ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ συνδεδεμένα· ἐνθυμεῖσθε δ' ὅτι εἰς τὸν περὶ ἀθανασίας ἀθάνατον διάλογον τοῦ Πλάτωνος, ὃν ἐδιδάχθητε κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος, ὁ Σωκράτης καὶ ἐν τῷ δεσποτικῷ ἔτι κατὰ τὰς τελευταίας τοῦ βίου του στιγμᾶς, μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ γαλήνης καὶ ἀταραξίας φιλοσοφῶν, ἐπλάσε χαριέστατον μῦθον, ἵνα δηλώσῃ τὴν παράδοξον σχέσιν ἐν ἣ φῦσει εὕρισκονται πρὸς ἀλλήλα ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ λύπη. Τὴν ἡδονὴν καὶ λύπην, εἶπε, πράγματα ἐναντιώτατα ἀλλήλοις καὶ διηνεκῶς πρὸς ἀλλήλα μαχόμενα, «ὁ Θεὸς βουλόμενος διαλλάξαι, ἐπεὶ οὐκ ἐδύνατο, συνῆψεν εἰς ταῦτόν αὐτοῖς τὰς κορυφὰς, ὥστε ὅ ἂν παραγένηται τὸ ἓτερον, ἐπακολουθεῖ ὕστερον καὶ τὸ ἓτερον». Τῷ ὄντι ἡ πείρα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων βεβαιῶν ὅτι τῇ λύπῃ ἐπακολουθεῖ ἡδονὴ καὶ τῇ ἡδονῇ λύπη, ὥστε ὁ ὅλος ἀνθρώπινος βίος εἶναι διηνεκὴς σειρά ἡδονῶν καὶ λύπῶν ἐναλλάξ διαδεχομένων ἀλλήλας· εἴτε προηγηθεῖν λύπη ἐπακολουθεῖ ἡδονή, εἴτε προηγηθεῖν ἡδονὴ ἐπακολουθεῖ λύπη.

Προτιμᾶτε πάντοτε, φίλοι μαθηταί, τὴν ἡδονὴν ἥτις ἐπακολουθεῖ προηγηθεῖν λύπη.

Ἦδονή, ἥτις ἔχει ὡς ἐπακολούθημα, φθορὰν ὑγείας, ἀπώλειαν περιουσίας, μείωσιν τῆς ὑπολήψεως, ἄρσιν τῆς ψυχικῆς γαλήνης, μεταμέλειαν καὶ τύψεις συνειδήτους, τοιαύτη ἡδονὴ εἶναι ὀλεθρία καὶ ἀναξία ψυχολογικῶς ἐλευθέρου ἀνθρώπου· πόσοι νέοι, σωματικῶς τε καὶ πνευματικῶς ὑγιεῖς καὶ ἀκμαῖοι, πολλὰς ἔχοντες καὶ πολλὰς παρέχοντες ἐλπίδας, διότι σκοπὸν τοῦ βίου τῶν ἑταῶν τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἡδονῆς, διέψευσαν τὰς ἐλπίδας, καὶ ἐξώκειλαν συντετριμμένοι, οἰκτροὶ τοῦ βίου ναυαγοί, εἰς ἀκτὰς ἐρήμων καὶ ἀξένοους! Αἱ ἀπατηλαὶ ἡδοναὶ πάντοτε περιπίπτανται περὶ ἡμᾶς ποικίλα προτείνουσαι δελεάσματα· ὁ δ' ἀπείρορ τοῦ κόσμου νεανίας νομίζων ὅτι ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταύταις κεῖται ἡ εὐτυχία, σπεύδει νὰ συλλάβῃ αὐτάς· ἀλλ' ἡ μὲν εὐτυχία πάντοτε φεύγει, τὰς δ' ἡδονὰς πληρῶνομεν πολὺ ἀκριβὰ μὲ τὴν μεταμέλειαν καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ψυχικῆς γαλήνης. Οὕτω συμβαίνει, ὅταν ἡ λύπῃ ἐπακολουθῇ τῇ ἡδονῇ ὡς τίμημα αὐτῆς.

Τὸ πρᾶγμα ὅμως εἶναι πολὺ διάφορον, ὅταν ἐκ προσηγηθείσης λύπης γεννᾶται ἡ ἡδονή· ὅπως ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ τῆς γῆς ἐδάφους φύονται τὰ ἐτίλδοντα τοῦ ἔαρος ἄνθη, οὕτως ἐξ ἐπιμόχθου ἐργασίας καὶ ἐγκρατείας ἀπὸ τῶν ὑλικῶν ἡδονῶν πάντοτε ἀναδύεται πηγὴ ἀθῶν ἡδονῶν καὶ ψυχικῆ γαλήνης, ἐνώπιον τῆς ὁποίας οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀξίαν αἱ ταραχώδεις ἡδοναὶ καὶ ἀπολαύσεις· ὅταν κατόπιν ἐργασίας ἐντίμου καὶ πολυπόνου δρέπῃτε τοῖς καρποῖς τῶν πόνων σας, ὅταν κατόπιν συντόνου μελέτης αἰσθάνησθε ὅτι νύξήσατε τὸν πνευματικόν σας ὀρίζοντα, ὅταν κατόπιν εὐγενοῦς πράξεως, εἰς ἣν ἐδίδετο νὰ καταβάλῃτε καὶ κόπον καὶ θυσιάν, ἀκούτε ἐν ὑμῖν αὐτοῖς τῆς συνειδήσεως τὴν ἐπιδοκιμασίαν· ὅταν μετὰ τὴν ἐγκαρτέρησιν ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ καθήκοντος, παρασκευάζετε ἐν τῇ ψυχῇ ὑμῶν τὴν ἀμύθητον ἐκείνην γαλήνην, ἥς μόνον οἱ ἀληθῶς ἐνάρετοι ἀπολαύουσι,—πάντα ταῦτα ἀποτελοῦσι πολῦτιμον καὶ πραγματικὴν τοῦ ἀνθρώπου εὐτυχίαν, ἥτις ἀφθόνως καὶ διαψιλῶς ἀνταμείβει διὰ τοὺς κόπους καὶ τὰς λύπας, αἵτινες προσηγήθησαν. Ἀλλως τε ὑπάρχει νόμος παλαιταῖν ἔχων τὸ κύρος, ὅτι «τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τὰ γὰρ ὅλοι Θεοί».

Ταύτην τὴν ἡδονὴν, ἥτις εἶναι προϊόν μόχθου καὶ ἐργασίας, ταύτην ζητεῖτε πάντοτε ἐν τῷ βίῳ, φίλοι μαθηταί· εἴτε τῆς ἐπισημῆς μέλλετε νὰ γένησθε θεράποντες, εἴτε εἰς ἔργα βιωτικὰ ἐπιδοθῆτε, φροντίζετε μὲ τὰς γνώσεις καὶ τὴν μόρφωσιν, ἢν ἐκτινάσθε ἐν τῷ σχολείῳ νὰ ὑπηρετήτε τὴν εὐημερίαν τῆς ἀγαπητῆς Πατρίδος, φροντίζετε νὰ προάγῃτε τῆς ἀνθρωπότητος καθόλου τὸ καλόν. Ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ τοῦ ὑλισμοῦ, καθ' ὃν πάσας σχεδὸν τὰς ἀνθρωπίνους πράξεις ὀυθμίζει τὸ ὑλικὸν συμφέρον, μὴ ζητεῖτε πανταχοῦ μόνον τὰς ὑλικὰς ἀπολαύσεις. Εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἔχει καὶ ὑλικὰς ἀνάγκας, καὶ θὰ ἦτο ἀνόητον νὰ παραβλέψῃ τις ἐντελῶς ταύτας· ἀλλὰ δύνασθε, χωρὶς νὰ ἀποθεοῦσθε τοῦ πραγματικοῦ περιέχοντος, νὰ εἰσθε πάντοτε καὶ τοῦ ιδεώδους κόσμου πολῖται· ὅπως τὸ δένδρον στήριζεται μὲν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διὰ βαθεῶς εἰσχωρουσῶν ῥιζῶν, ἀλλὰ μετὰ πόθου πάντοτε διευσθύνει τὴν κορυφὴν πρὸς τὸ ἐν τῷ οὐρανῷ λαμπρὸν τῆς ἡμέρας ἄστρον.

Ὅσῳ ὀλιγώτερον ἡ ψυχὴ κοινωνεῖ τοῦ σώματος καὶ ὑπηρετεῖ ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, τόσῳ ἐγγύτερον λέγει ὁ θεὸς Πλάτων ἐν τῷ Φαίδωνι, ἔρχεται πρὸς τὰς ιδέας τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ. Καθαίρετε λοιπὸν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ἵνα ἀνέρχησθε εἰς αἰὲ ὑψηλότερας τῆς ἀρετῆς βαθμίδας· δεικνύετε πανταχοῦ καὶ πάντοτε, ὅτι μάτην δὲν ἐθρεψεν ὑμᾶς τὸ Γυμνάσιον ἐπὶ ἐπταετίαν ὅλην μὲ τὰ σωτήρια νά-

ματα τῆς χριστιανικῆς καὶ τῆς προγονικῆς σοφίας· μὴ διαψεύσῃτε τὸν τίτλον, ὃν τόσον ἐπισήμως χορηγεῖ ὑμῖν σήμερον τὸ Γυμνάσιον· μὴ γένησθε νάρηκοφθοροὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀληθεῖς Βάκχοι πρὸς τὴν λατρείαν τοῦ ιδεώδους, ἵνα μὴ λεχθῇ καὶ περὶ ὑμῶν τὸ πορομιμῶδες «Ναρθηκοφθοροὶ μὲν πολλοί, Βάκχοι δὲ τε παύροι».

Ἔστε πιστοὶ εἰς τὴν Πατρίδα καὶ τὸν Θεοφροῦντον Ἡγεμόνα μας. Ἔστε εὐλαβεῖς καὶ ἀφωσιμένοι στρατιῶται τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, χρῆσθαι δὲ καὶ ἐντιμα τῆς κοινωνίας μέλη. Διατηρήσατε εὐγνώμονα ἀνάμνησιν τοῦ γυμνασίου, ὅπερ ὑπῆρξε δι' ὑμᾶς πνευματικὴ παλαίστρα, καὶ τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, οἵτινες τοσοῦτον ἐμόχθησαν ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς μορφώσεως ὑμῶν, ὁ δ' ἄγγελος τῆς ἀφρότης εἶθε νὰ συνοδεύῃ ὑμᾶς καὶ πέρα τῶν νεανικῶν σας χρόνων, ὥστε καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου σας νὰ βλαστήσωσι τὰ λευκά αὐτῆς κρίνα. Γένοιτο!

ΠΕΡΙ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

Δ'. Περὶ τῆς ἐν αὐταῖς διδασκαλίας

3.—Τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας. — Οὐδὲν μάθημα δύναται τόσον πολλὰ στοιχεῖα αὐτοῦ νὰ ἀντλήσῃ ἐκ τῶν ἐκδρομῶν ὅσα τὸ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐν Εὐρώπῃ πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ὅτε αἱ ἐκδρομαὶ δὲν εἶχον ἔτι λάθῃ συστηματικὸν χαρακτῆρα, ἐν ταῖς πλείσταis τούτων ἀποκλειστικῶς διδασκαλίαι τοῦ μαθήματος τούτου ἐγένετο. Ἀνθός τι, φυτόν, καρπός, ἀσύνθητες σχῆμα δένδρου, ἐντομὸν τι, ζῷον, ἀπολιθωμὸς τι κτλ. συναντῶνται εἰς πᾶν βῆμα τῆς πορείας. Ἐκ τούτων λαμβάνων ἀφορμὴν ὁ διδάσκαλος δύναται νὰ ἐπιστήσῃ ἐπ' αὐτὴν τὴν προσοχὴν καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὰ γνωστὰ εἰς τοὺς μαθητάς. Εἶναι δὲ εὐνόητον ὅτι πολλὰ ἀντικείμενα, ἅτινα εἶναι ἀνάγκη ἐξ αὐτοφίας νὰ γνωρίσῃ ὁ μαθητής, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προσκομισθῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον· οἷον ἐκ τίνος δένδρου μόνον ἐλλιπὴ τεμάχια, φύλλα, ἄνθη, καρπεῖ, κλάδοι τινές. Πόσον ὅμως διάφορον ἐντύπωσιν προξενεῖ ὑψικόρυφος ὄρυς ἐξεταζομένη ἐν ᾧ τόπῳ αὐξάνει. Ὅμοιον συμβαίνει καὶ διὰ τὰ λοιπὰ δένδρα ἢ δένδρῦλλα· τὴν πλήρη, τὴν ἀληθὴ αὐτῶν φυσιογνωμίαν μόνον ἐν τοῖς ἀγροῖς παρουσιάζουσιν ἡμῖν. Μικρότερα φυτὰ ἢ ζῶα δύνανται καὶ εἰς τὸ σχολεῖον νὰ ἐξετασθῶσιν ὡς πρὸς τὸ μέγεθος καὶ σῶμα αὐτῶν, ἀλλ' ἐκτός ὀλίγων ἐξαίρεσεων ἑλλείπει ἀπ' αὐτῶν ἡ ζωή. Ἐξηραμμένον φυτόν ἢ νεκρὸν ζῷον ἐλάχιστα ἐκ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ μᾶς διδάσκει· ἐκτός τούτου πρὸς πλήρη γνῶσιν τῆς ἱστορίας φυτοῦ τινος, δὲν ἀρκεῖ ἡ γνῶσις αὐτοῦ μόνον καθ' ὃν χρόνον ἀνθεῖ, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ γνωρίσωμεν καὶ μόλις ἐκφύεται, καὶ ὅταν ἔχῃ ἐπαρκῶς αὐξήσῃ, καὶ ὅταν ἀνθῇ καὶ ὅταν καρποφορῇ. Ἡ διδασκαλία τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας ἢ ἐν τῷ σχολείῳ μόνον γινομένη, ὅσον διεξοδική καὶ μεθοδική καὶ ἂν εἴναι, δὲν δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως γνῶσιν. Γερμανὸς παιδαγωγὸς βεβαιεῖ ὅτι μαθηταὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν μαθημάτων τῶν ἱσταντο ἀπερῶντες ἐνώπιον φηγεῖ, ὡς πρὸ φυτοῦ ἐντελῶς ἀγνώστου, ἂν

καὶ ὀλίγῳ πρότερον μακρὰ περὶ αὐτῆς ἐγένετο διδασκαλία ἐν τῷ σχολείῳ. Καὶ ἡμεῖς δ' αὐτοὶ ὡς καὶ πλείστοι ἄλλοι καίπερ διδασκόμενοι ἐπανειλημμένως τὸ μάθημα τῆς φυτολογίας ἐλάχιστα ἐμάθωμεν ἐν τῷ σχολείῳ περὶ τῆς χλωρίδος τῆς ἡμετέρας πατρίδος· οὐδὲν φυτὸν πλὴν τῶν πρότερον γνωστῶν ἡμῖν ἐγνωρίσαμεν διὰ τῆς ἐν αὐτῷ διδασκαλίας, οὐδεμίαν ζῶν οὐδ' ἐνδιαφέρον εἶχε τὸ μάθημα τοῦτο δι' ἡμᾶς, ἀφ' οὗ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον περιωρίζετο εἰς τὴν διὰ περισσοτέρων λέξεων ἑκφρασίαν τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ γεγραμμένων καὶ δι' ἀτελεστάτων εἰκόνων παριστανομένων. Ὅ,τι δὲ εἵπομεν διὰ τὰ φυτὰ τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰ ζῷα· τὸν βίον αὐτῶν καὶ ἱστορίαν μόνον ἐν ὑπαίθρῳ δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν. Καὶ ἂν ἀκόμη τινὰ τούτων διὰ τὴν δειλίαν τῶν ὀλίγων τοῦ αἵματός βίου ἐν ταῖς ἐκδρομαῖς μᾶς ἀποκαλύπτουσιν, ἐν τούτοις τὰ ὀλίγα ταῦτα διὰ τὸν τρόπον αὐτῶν τοῦ ζῆν εἶναι πολυτιμότερα μακροῦ λόγου τοῦ διδασκάλου ἢ τοῦ βιβλίου.

Ἐν ταῖς ἐκδρομαῖς ἰδίᾳ πρέπει οἱ μαθηταὶ νὰ παρατηρῶσι πῶς ὁ ὁργανισμὸς καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν διαφόρων μελῶν ἐκάστου ζῴου ἢ φυτοῦ εὐρίσκονται εἰς πλήρη συμφωνίαν πρὸς τὰς ἀσχολίας καὶ ἰδιότητας αὐτῶν. Ἐκαστον δὲ ζῷον ἢ φυτὸν πρέπει νὰ θεωρῆται μέλος ὁργανικὸν ὅλου τινός· δι' ὃ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ πῶς ἕκαστον τούτων ἐν μείζονι κοινωνίᾳ ἐξ ἀτόμων ἀπαρτιζομένη ἀνευρίσκει τοὺς ἀναγκαίους τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ὅρους. Οἱ μαθηταὶ δύνανται νὰ παρατηρήσωσιν εἰς πόαν σχέσιν εὐρίσκειται ἕκαστον τούτων πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ πῶς πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦμεν αὐτὰ ὥστε πλείστας ἐξ αὐτῶν ὠφελείας νὰ ἀρῶμεθα. Ἐν ταῖς ἐκδρομαῖς θὰ γνωρίσωσιν ὅτι λειμῶνες, τόποι βραχὺδεις ἢ τελευτάδεις, ἄγροι κ.λ. παράγουσι διάφορα ἀπ' ἀλλήλων φυτὰ, καὶ ὅτι ἕνεκα τῆς διαφορᾶς ταύτης, ἐν ἐκάστῳ τούτων διάφορα ζῷα τρέφονται. Αἱ διαφοραὶ τῆς ἀτμοσφαίρας, θερμότητος, ὑγρασίας κ. λ. καθιστῶσι τὰ ζῷα καὶ φυτὰ διάφορα ἀλλήλων, ὡς πολλάκις τοῦτο καταφαίνεται καὶ ἐν χώραις οὐχὶ πολὺ ἀλλήλων ἀπεχούσαις. Ἡ ἀλληλεπίδρασις τοῦ φυτικοῦ καὶ ζωικοῦ κόσμου ἐν ᾧ τὸ μὲν παρίσταται ὡς ὠφέλιμον ἢ ἐπιβλαβὲς διὰ τὸ ἄλλο, τὸ δὲ ὡς τρέφον ἢ καταστρέφον τὸ ἕτερον, καθίσταται καταφανὲς κατὰ πάσαν στιγμὴν ἐν τῷ ἀναπεπταμένῳ χώρῳ. Ἐνταῦθα μόνον δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν τὴν ἐπίδρασιν τῆς φύσεως ἐπὶ τῶν ζῴων καὶ φυτῶν· ἐνθα εἶναι πλουσία ἡ βλάστησις αὐξάνει πληθὺς ζῴων ποικίλην εἰς ἥβη καὶ μορφάς, ἐνῷ ἐπὶ λεπτῆς γῆς πενιχρὰ εἶναι ἡ βλάστησις καὶ πολὺ ὀλιγώτερα τὰ ζῷα. Καὶ ἡ γεωλογία δὲ πολλὰ δύναται ἐκ τῶν ἐκδρομῶν νὰ ἀρυσθῇ· πάντες γινώσκωμεν πόσον εἶναι ἄψυχος ὁ ἐν τῷ σχολείῳ λόγος τοῦ διδασκάλου διὰ τὴν παρ' ἄλληλα τοποθέτησιν τῶν διαφόρων στρωμάτων, διὰ τὴν μηχανικὴν καὶ χημικὴν ἐνέργειαν τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ αἵρος.

Ἐνῷ ὁδηγοῦντες τοὺς μαθητὰς εἰς λατομεῖον εἴτε μεταλλεῖον, ἢ παρὰ τὴν κοίτην ποταμοῦ παρέχοντος ἄξια λόγου φαινόμενα διαθρώσεως τῶν πετρωμάτων, κ.τ.δ. καθιστῶμεν τὸ μάθημα οὐ μόνον τερπνὸν ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς ὠφέλιμον.

Π. Βαλάκης

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Αἱ εἰς θέσιν *Γουρτζά*, παρὰ τὸν *Παχὺν Ἀμμον*, ὑπὸ τῆς Δοῦς Ἑρριέτας Μπούδ (Boyd) ἐνεργηθεῖσαι ἀνασκαφαὶ ἀπεκαλύψαν μέγα μέρος μικρᾶς Μηκυναϊκῆς πόλεως μετὰ ἀνακτόρου μικροτέρου καὶ πτωχοτέρου τῶν τῆς Φαιστοῦ καὶ Κνωσσοῦ. Ἀπὸ τοῦ ἀνακτόρου ἄρχονται δύο ὁδοὶ πρὸς τὴν παραλίαν διεισδυόμεναι ἐξ ὧν ἀπεκαλύφθη μέχρι τοῦδε μήκος 50 περίπου μέτρων· αἱ ὁδοὶ αὐταὶ ἐστρωμέναι διὰ πλακῶν ἀκανονίστων ἔχουσι πλάτος 2—4 μ. καὶ δὲν εἶναι εὐθέϊαι· συνδέονται δὲ πρὸς ἀλλήλας δι' ἄλλων πολλῶν στενωτέρων ὁρομίσκων, ὧν εἷς ἔχει πλάτος μόνον 75 ἐκκτ. τοῦ μέτρου.

Ἐκατέρωθεν τῶν ὁδῶν σώζονται οἰκήματα ἀλαχοῦ μὲν εἰς ἐλάχιστον ὕψος, ἀλλαχοῦ δὲ μέχρις ὕψους 2 μέτρων.

Πλησίον τῶν ἀνακτόρων διακρίνεται οἰκοδόμημα ὁρθογωνίου σχήματος καὶ εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ αἱ βάσεις 2 στύλων.

Εἰς 20 βημάτων ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων εὐρέθη πάροδος ἄγουσα εἰς μικρὸν περίβολον, ὅστις θὰ ἐχρησίμευεν ὡς ἱερόν, διότι εὐρέθη ἐν αὐτῷ βωμὸς Μηκυναϊκὸς καὶ εἰδῶλα πηλῖνα. Τὸ εὑρημα τοῦτο εἶναι σπουδαιότατον διότι εἶναι τὸ πρῶτον ἀνευ ἀμφιβολιῶν ἀνακαλυπτόμενον Μηκυναϊκὸν ἱερόν.

Ἐκ δὲ τῶν κινητῶν εὑρημάτων λίαν σπουδαῖα εἶναι: 4 μεγάλοι καὶ πλατεῖς *πρίονες* ἐκ κρατερῶμας, πρῶτην φοράν εὐρισκόμενοι εἰς Μηκυναϊκὸν συναισθημόν· *πηλῖνα εἰδῶλα*, ὧν ἐν ἀνθρωπόμορφον τὰ δ' ἄλλα κωνοειδῆ ἐξαιρετικῆς σημασίας διὰ τὴν ἐξήγησιν τῆς Μηκυναϊκῆς θρησκείας, περὶ ἧς ἐλάχιστας εἰδήσεις εἴχομεν μέχρι τοῦδε. Πρὸς τοῦτοις ἀνευρέθησαν σφραγίδες καὶ τύποι σφραγίδων, πολλὰ λίθινα καὶ μαρμαρίνα ἀγγεῖα, καὶ ἄλλα πηλῖνα Μηκυναϊκῆς καὶ Καμαραϊκῆς ἐποχῆς.

ΤΑ ΑΓΡΟΚΗΠΙΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Κυδωνία

Εἰς *Χαλέπαν* (250 τ. μ.) ὁ μὲν κ. Γ. Ζαραχάνης ἐν τῷ Δημ. Σχολείῳ τῶν ἀργένων περιποιήθη φυτώριον 1200 μορεῶν, ὁ δὲ Δεμῖρ Ρεῖζογλουδάκης ἐν τῷ Μουσουλμανικῷ Δημ. Σχολείῳ (20 τ. μ.) διάφορα δένδρα καὶ λαχανικά.

Εἰς *Πραδὸν* (800 τ. μ.) διδάσκαλος ὁ κ. Π. Μαλανδράκης. Ἐσπάρησαν 5 πρασιὰ μὲ 2500 μορέας καὶ μία πρασιὰ καπνοῦ μετὰ τινῶν φυτῶν καλλωπισμοῦ.

Εἰς *Λάκκου* (75 τ. μ.) διδάσκαλος ὁ κ. Στ. Μανωλαράκης. Ἐφυτεύθησαν 2 καρποφόρα δένδρα, διάφορα φυτὰ καλλωπισμοῦ, 4 κλήματα καὶ μία πρασιὰ μορεῶν.

Εἰς *Ὁρθοῦνιον*, διδάσκαλος ὁ κ. Π. Φωτάκης· ἐφυτεύθησαν νεραντζεῖα καὶ ἄλλα δένδρα· πρὸς δὲ μία πρασιὰ 500 μορεῶν.

Εἰς *Τόικαλαριά* ἡ κοινότης δὲν ἐφρόντισε περὶ ἀγροκηπίου.

Εἰς *Σταλὸν* (30 τ. μ.) διδάσκαλος ὁ κ. Ν. Γομπάκης· ἐσπάρησαν 2 πρασιὰ μορεῶν καὶ 2 νεραντζεῶν.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος τὰ φυτευθέντα κατεστρέφησαν ὑπὸ αἰγῶν.

Εἰς *Πλατανιὰν* (104 τ. μ.) διδάσκαλος ὁ κ. Ἑμμ.

Μαστορακάκης· μετεφτεύθησαν 100 δένδρα μορεών και άκακιών.

Είς Βούδαν, διδάσκαλος ό κ. Α. Ζαχαριουδάκης· έσπάρη μία πρασιά 1500 μορεών μετ' άρκετών λαχανικών.

Είς Χαδσίν (70 τ.μ.) διδάσκαλος ό κ. Ν. Γομπάκης κατά τό παρελθόν σχολικόν έτος· έφτευθησαν 15 καρποφόρα δένδρα και 2 πρασιαί με 3000 μορέας.

Είς Φουρνέν, διδάσκαλος ό κ. Ευάγγ. Κληματοδάκης· έφτευθησαν φυτά καλλωπισμού και 12 πρασιαί έξ ών δύνανται νά μεταφτευθώσι 1000 μορέαι και 300 νεραντζίαι.

Είς Νεργιανά (210 τ.μ.) διδάσκαλος ό κ. Γ. Γεωργουδάκης· μετεφτεύθησαν 41 νεραντζίαι, και έσπάρη πρασιά άλλων 140· έφτευθησαν δε και 4 όκ. γεώμηλα.

Είς Σαμουδοχώρι, διδάσκαλος ό κ. Στ. Πετράκης· έσπάρησαν 4 πρασιαί με 500 μορέας και άρκετά πεύκα και άκακίαι.

Είς Βατόλακκον (40 τ.μ.), διδάσκαλος ό κ. Β. Παπαδάκης διετηρήθησαν 2 πρασιαί με 315 μορέας, έσπάρη δε και νέα.

Είς Άλνικιανού, διδάσκαλος ό κ. Ν. Γαροφαλάκης· έσπάρησαν 2 πρασιαί μορεών και έφτευθησαν φυτά καλλωπισμού.

Είς Σκοινέ (480 τ.μ.), διδάσκαλος ό κ. Θ. Κασελάκης· διετηρήθησαν πρασιαί με 1500 μορέας έσπάρη δε και νέα.

Κίσσημος

Είς Ροδοπού Κίσσημος, διδασκάλισσα ή κ. Κλ. Βριλάκη· έν τῷ Παρθεναγωγείῳ (30 τ.μ.) έφτευθησαν διάφορα καλλωπιστικά φυτά.

Είς Βασιλόπουλλον (45 τ.μ.), διδάσκαλος ό κ. Ι. Δασκαλάκης· έφτευθησαν φυτά καλλωπισμού.

Είς Καμιδιανά, διδάσκαλος ό κ. Ν. Σφακιωτάκης· έσπάρησαν μορεόσποροι, κύαμοι και έφτευθησαν κυπάρισσοί τινες.

Είς Κούνενι ή κοινότης ή ρ ν ή θ η νά παραχωρήση άγροκίλιον.

Είς Καστέλλιον (150 τ.μ.), κατά τό δελτίον του διευθυντού του Άν. Δημ. Σχολείου κ. Σπ. Έξαρχοπούλου, έφτευθησαν μορέαι, ροδαί και τινα λαχανικά. Έν δε τῷ Παρθεναγωγείῳ (35 τ.μ.) κατά τό δελτίον της διευθυντριάς κ. Αϊκ. Χαλκιαδάκη έφτευθησαν διάφορα φυτά.

Είς Παλαιόκαστρον (45 τ.μ.) ό κ. Άντ. Σχετάκης αναφέρει ότι έφτευθησαν μορέαι, κλήματα, λαχανικά και τινα φυτά καλλωπισμού.

Είς Παλαιά Ρούματα (120 τ.μ.) ό κ. Ν. Παπασηφάκης αναφέρει ότι έφτευθησαν 2 καρποφόρα δένδρα, και 3 πρασιαί με μορέας και πεύκας.

Είς Γλωσσάν (750 τ.μ.), ό κ. Δ. Κρομμυδάκης αναφέρει ότι έφτευθησαν 7 διάφορα δένδρα, φυτά τινα καλλωπισμού, και παρήχθησαν πρὸς μεταφύτευσιν 85 μορέαι και 10 πεύκα.

(Έπεται συνέχεια.)

ΤΟ ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ

Υπό τὸν άνωτέρω τίτλον έχομεν ύπ' όψιν φυλλάδιον έν Κύπρῳ έκδεδομένον έν ᾧ έκτίθενται τὰ κατά τήν γυμνασιαρχίαν Μ. Δ. Βολονάκη κατά τό σχολικόν έτος 1899—1900 πεπραγμένα.

Τὸ Παγκύπριον Γυμνάσιον αποτελείται έξ 7 τάξεων, έξ ών έν μεν ταίς 6 παρέχεται ή ανθρωπιστική ή γενική καλωμένη μόρφωση, έν ειδικὴς δε παραρτήμασι θεραπεύεται ή επαγγελματική ή ειδική παιδείσις, από της 6ης τάξεως χωριζόμενων του Διδασκαλείου και του Έμπορικοῦ τμήματος, οίς προτείνεται νά προστεθῇ και ειδικὸν παράρτημα πρὸς μόρφωσιν λαϊκοῦ κλήρου.

Έν τῷ κατά τὰς εξετάσεις λόγῳ αὐτοῦ δ' Γυμνασιάρχου

της συνέστησε θερμῶς τήν ανάγκην του διορισμοῦ ειδικῶν παιδων όμου αργηστοῦ και τινα παιδείαν κακτημένου προσώπου», διότι ό παιδονόμος είναι και θεωρεῖται πανταχοῦ ὡς κυριώτατος παράγων της περιφρουρήσεως του ήθους τῶν μαθητῶν, πόλεις δε τινες κηδόμεναι του ήθους της νεολαίας κατέστησαν ιδίαις δαπάναις τῶν ήθῶν εφόρους».

Τὸ εἰσαχθὲν λαμπρὸν ἔθος του κοινοῦ τῶν μαθητῶν κατά τὰς Κυριακάς ἐκκλησιασμοῦ ὑπὸ τήν ὀδηγίαν τῶν καθηγητῶν ἐκ περιτροπῆς ἐτηρήθη διαρκῶς· ἐπεξητήθη δὲ και ή καθ' ἑκάστον Σάββατον πρὸς πάντας τοὺς μαθητὰς ἐρμηνεία του Ἀποστόλου καί τοῦ Ευαγγελίου ὑπὸ του καθηγητοῦ τῶν Ἱερῶν ή ὠδηγοῦντο οἱ μαθηταί εἰς ἁς ἐκκλησίας ἐκάστοτε ἐκηρύσσετο ὁ θεὸς λόγος. Προσέτι δε οἱ μαθηταί του Παγκυπρίου ἐφαλλόν ἐν χορῷ κατά τὸν κοινὸν ἐκκλησιασμὸν ἐν τοῖς διαφοροῖς ναοῖς τὰ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ ἄσκητα. «Οἱ ἐν Ἑλλάδι γυμνασιάρχαι και καθηγηταί, θὰ ήλάτουν τάχα, λέγει ὁ Μιχ. Γαλανός, τὸ ἐπιστημονικὸν τῶν ὕψος ἂν ἐξήλουν τὸ παράδειγμα τῶν συναδέλφων του Παγκυπρίου; Σχολάρχαι και δημοδιδάσκαλοι ὠδηγοῦσιν ἔστιν ὅτε παρ' ήμῖν τοὺς μαθητὰς εἰς τήν ἐκκλησίαν· ἀλλ' οἱ ἐπὶ τῶν γυμνασιακῶν ἑδρῶν καθήμενοι νομίζουσι, φθίνεται, ὅτι καταπίπτουν ἀκολουθοῦντες συνήθειας, αἱ ὁποῖαι ήταν προσφιλεῖς και ἱεραὶ εἰς ἀρχαίους του Γένους διδασκάλους».

Ψέγων δ' ὁ γυμνασιάρχης τοὺς ἐτησίως τελουμένους Παγκυπρίους ἀγωνάσας διότι χάριν αὐτῶν διαταράσσεται ή ὁμαλή του Γυμνασίου λειτουργία ἐπὶ βλάβῃ τῶν άλλων μαθημάτων, προτείνει νά ἀρκεσθῶσιν εἰς τριῶρον καθ' ἑβδομάδα διδασκαλίαν της γυμναστικῆς ἀπομακρυνομένης ἀπὸ τῶν παιδῶν πάσης θεαματικῆς ματαιοδοξίας», ἀπὸ δε του προσεχῶς ἔτους νά ἰδρυθῇ κατὰ τὰ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ γινόμενα και ἀγύμναστικῶς σύλλογος μαθητῶν ἐν ᾧ και ἐν ὥραις ἀνεσεως και σχολῆς νά εἶναι δυνατὴ τοῖς μαθηταῖς μείζων θεραπεία του σώματος και εὐάρεστος διατριβή νά παρέχεται». Εἰς τὸν σύλλογον δε τούτων νά εἰσαχθῶσι και αἱ τοσοῦτον ὠφέλιμοι ἀγγλικαὶ παιδιαι και ή ὀργανική μουσική. Οἱ χονομικὸν συσσίτιον τῶν μαθητῶν του Παγκυπρίου ἀπὸ πολλοῦ ζητούμενον ἰδρυθῇ ἐσχάτως τῇ ἀγαστῇ ἐνέργειᾳ ἐνὸς τῶν καθηγητῶν.

Μετ' ὠρολογικὸς σταθμὸς ἰδρύεται ἀπὸ του προσεχῶς ἔτους, του Διευθυντοῦ του Ἀθῆνησιν Ἀστεροσκοπείου παραγγείλαντος ήδη τῷ ἐν Κύπρῳ τηλεγραφείῳ ἵνα δέχεται παρὰ του Παγκυπρίου τὰ εἰθισμένα τῶν ἀριθμῶν συμπλέγματα· ἀφοῦ δ' οἱ μαθηταί του Διδασκαλείου διδασκῶσι τὸν χειρισμὸν τῶν καταλλήλων ὀργάνων, θὰ ὑπάρξῃ δυνατὸν νά ἰδρυθῶσι πολλαχοῦ της Κύπρου μετεωρολογικοὶ σταθμοὶ κατωτέρως τάξεως, ὥστε συγκεντρουμένων τῶν παρατηρήσεων τούτων ἐν τῷ Κεντρικῷ σταθμῷ νά γινῶσθῇ ή κλιματολογική φύσις της Κύπρου, πρᾶγμα ἐπωφελέστατον τῇ γεωργίᾳ.

Και περὶ ὁδὸν του Παγκυπρίου προτείνει ὁ γυμνασιάρχης νά ἐκδίδεται παρακολουθοῦν πᾶν ὅ,τι περὶ Κύπρου γράφεται και παρέχον τῷ Κοινῷ γνώσεις ἱστορικὰς, ἀρχαιολογικὰς, φιλολογικὰς, γεωργικὰς, παιδαγωγικὰς και ἐν γένει παιδευτικὰς. Πρὸς τὸν αὐτὸν δε σκοπὸν κάλλιστον κρίνεται οἱ καθηγηταί του Παγκυπρίου νά ποιῶνται και δημῳσίαις διαλέξεις ἐπὶ ποικίλων διδακτικῶν θεμάτων.

Έν τῷ Παγκυπρίῳ διδάσκουσι 5 ἑλληνισταί, οἱς κρίνεται ἀπαραίτητον νά προστεθῇ και ἕκτος, εἰς τῶν Ἱερῶν καθηγητῆς, εἰς τῶν παιδαγωγικῶν και φιλοσοφικῶν μαθημάτων, εἰς τῶν Μαθηματικῶν· εἰς τῶν Φυσικῶν, εἰς τῶν Γεωπονικῶν διδασκῶν και τὰ φυσιογνωστικὰ μαθήματα, εἰς της Ἀγγλικῆς γλώσσης, εἰς της Γαλλικῆς, 4 τῶν τεχνικῶν μαθημάτων μαθηταὶ δ' ὑπῆρξαν κατά τὸ έτος 1899—900 ἐν συνόλῳ 187, ἐν οἷς και εἰς ἐκ Κρήτης· σημειωτέον δ' ὅτι ἐν τῇ ἑῇ τάξει ἐφρίτα και μία μαθήτρια. Τὸ δ' ὅλον διευθύνει πᾶν εὐδοκίμως ὡς γυμνασιάρχης και διευθυντῆς ἅμα του Διδασκαλείου ὁ ἀριστος φιλόλογος κ. Μιχαήλ Δ. Βολονάκης, ἀγίου

ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ Γυμνασίου ἐμπεφο-
ρημένος. Συγχαιρομεν ἐκ καρδίας τοὺς ἀδελφοὺς Κυπρίους
διὰ τὰς καὶ παρ' αὐτοῖς ὁσημέραι συντελουμένας προό-
δους δι' ὧν βεβαίως θὰ συντομευθῇ ἡ πλήρωσις τῶν Ἑ-
θνικῶν πόθων καὶ ἡμῶν καὶ ἐκείνων. II.

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΠΡΑΚΤΕΙΟΥ

Συνεδρία β'.

Μετὰ μεσημβρίαν ἀναγνωσθέντων καὶ ἐπικυρω-
θέντων τῶν πρακτικῶν τῆς πρὸ μεσημβρίας συνεδρίας
λαμβάνει τὸν λόγον ὁ Διευθυντὴς τοῦ ἐν Μοσχῇ
Δημοτ. σχολείου κ. *I. Φιοράκης*. Λέγει, ὅταν
ὁ διδάσκαλος θέλῃ νὰ ἐκλύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν
μαθητῶν πρὸς τὰ διδασκόμενα ἢ ἀποτελούντες
εἰς τὴν μνήμην αὐτῶν ν' ἀνακαλέσῃ παρ' αὐτοῖς
γνώσεις κεκτημένας, ὅταν ζητῇ νὰ ἀνεύρωσιν οὗτοι
ἀληθείας κεκρυμμένας βοηθούμενοι ὑπ' ἄλλων γνω-
στῶν καὶ σχετικῶν, τότε ποιεῖται χρῆσιν τῆς ἐρωτη-
ματικῆς μορφῆς, ἥς τρία ὑπάρχουσιν εἶδη, ἡ παρα-
τηρητικὴ ἐρωτηματικὴ μορφή, ἡ ἐπαναληπτικὴ καὶ
ἡ εὐρετικὴ.

Ὁ κ. *Εὐθ. Φουστανάκης* ἀναπτύσσων τὰ εἶδη
τῆς ἐρωτηματικῆς μορφῆς λέγει, ὅτι χρῆσις τῆς παρα-
τηρητικῆς μορφῆς γίνεται ἐν τῇ ἐποπτικῇ διδασκα-
λίᾳ, τοῖς φυσιογνωστικοῖς μαθήμασι, τοῖς τεχνικοῖς
καὶ τῇ πραγματογνωσίᾳ. Ἵνα γνωσθῇ ἀντικείμενόν
τι ἐν τῇ παρατηρητικῇ μορφῇ, διεξάγεται πρῶτον ἡ
περιγραφὴ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καθ' ἣν ὁ διδά-
σκαλος θέον νὰ προβαίνειν καθ' ὀρισμένην σειρὰν καὶ
νὰ μὴ παραλείπῃ οὐδὲν οὐσιώδες γνῶρισμα. Τοῦ β'
εἶδους τῆς ἐρωτηματικῆς μορφῆς γίνεται χρῆσις, ὅταν
ὁ διδάσκαλος ζητῇ νὰ διεγερθῇ ἐν τῇ συνειδήσει τῶν
μαθητῶν ἡ ἀνάπλασις τῶν δεδιδασγμένων διὰ τῶν
ἐπαναληπτικῶν ἐρωτήσεων τῶν γινομένων ἐν τῇ προ-
εισαγωγῇ καὶ μετὰ τὴν πρόσφοράν τοῦ νέου ἐμπε-
δοῦνται καὶ μονιμοποιῶνται αἱ κτηθεῖσαι γνώσεις.
Πρὸς ἄρσιν δὲ τοῦ μηχανισμοῦ, ὅστις ὑποβάλλεται
μάλιστα εἰς τοὺς ἀδύνατους διὰ τῶν ἐπαναληπτικῶν
ἐρωτήσεων, δύναται ὁ διδάσκαλος νὰ μεταβάλλῃ
τὴν μορφήν τῆς ἐρωτήσεως ἢ καὶ νὰ ζητῇ τὸν λόγον.
Ἄμα δὲ τὸ διδασκόμενον γίνῃ κτῆμα τῶν μαθητῶν τότε
ὁ διδάσκαλος ἀποτελεῖ εὐρετικὰς ἐρωτήσεις πρὸς
ἐξαγωγὴν τοῦ συμπεράσματος ἢ πρὸς συστηματο-
ποίησιν ἐγνωσμένων καὶ συγγενῶν παραστάσεων.
Μετὰ ταῦτα κατ' ἀπαίτησιν τοῦ κ. Προέδρου ὁ κ.
Φουστανάκης ποιεῖται ὑποδειγματικὴν διδασκαλίαν
περὶ τοῦ κυνὸς πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν εἰρημένων. Κατό-
πιν ἐξακολουθεῖ ὁμιλῶν περὶ τῶν ιδιοτήτων τῆς ἀ-
γαθῆς ἐρωτήσεως. Ἡ ἐρώτησις πρέπει νὰ εἶναι α')
ὀρισμένη, νὰ περιέχῃ δηλαδὴ τὰς ἀναγκαίας λέξεις
οὕτως, ὥστε νὰ μὴ ἐπιδέχῃται διαφόρους ἀποκρίσεις·
β') σαφὴς, νὰ εἶναι δηλαδὴ τοιαύτη γλωσσικῶς καὶ
λογικῶς, ὥστε ἀμέσως ν' ἀντιλαμβάνηται ὁ παῖς
τοῦ ἐρωτωμένου· γ') δὲν πρέπει νὰ προκαλῇ ἄρνησιν
ἢ κατάφασιν, ἀλλ' αἱ ἀποκρίσεις νὰ γίνωνται ἐν
πλήρει προτάσει· δ') μετὰ ἐρωτήσεως καὶ ἀπο-
κρίσεως νὰ μεσολαβῇ χρονικόν τι διάστημα· ε') προσ-
καλεῖται μαθητὴς τις νὰ ἀποκριθῇ μετὰ τοῦ βαπτιστι-
κόν του μὲν ὄνομα, ἂν οἱ μαθηταὶ εἶναι ὀλίγοι, με-

τὸ ἐπιθετόν του δὲ ἂν εἶναι πολλοί· ζ') ἡ ἀποκρι-
σις νὰ μὴ εἶναι ψαλτικὴ· ζ') νὰ μὴ λέγῃ ὁ διδά-
σκαλος τὴν ἀρχὴν τῆς ἐρωτήσεως οὐδὲ τὸ ἥμισυ αὐ-
τῆς—Οἱ γνωρίζοντες τὴν ἀποκρίσιν δηλοῦσι τοῦτο
διὰ τῆς κοσμίας ἀνυψώσεως τῆς χειρός· ἡ δεξιὰ δ'
αὕτη εἶναι ἀναγκαιοτάτη, διότι δι' αὐτῆς κατανοεῖ
ἂν τὸν παρακολουθῶσιν οἱ μαθηταί, ἂν τὸν ἐννοῶσι
καὶ ἂν εἶναι ἐπιτυχὴς ἡ ἐρώτησις.

Δίδεται ἐρμηνεία τῶν ἀνωτέρω καὶ εἶτα ὁ κ. *Πρόε-*
δρος προσθέτει, ὅτι ἡ ἐρώτησις πρέπει νὰ εἶναι προσ-
ετι ἐξεγερτικὴ καὶ ἐνδιαφέρουσα.

Συνεδρία γ' (5 Ἀπριλίου).

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐπικύρωσιν τῶν πρακτι-
κῶν τῆς προηγουμένης συνεδρίας τίθεται ὑπὸ συζή-
τησιν τὸ β' ζήτημα «περὶ τῆς διδασκαλίας τῶν φυ-
σιολογικῶν μαθημάτων ἐν τῷ δημοτ. σχολείῳ».
Ἐπ' αὐτοῦ λαμβάνει τὸν λόγον ὁ κ. *N. Πετρίδης*
καὶ ἀναπτύσσει πρῶτον τὸν σκοπὸν τῆς διδασκα-
λίας τῶν μαθημάτων τούτων. Ταῦτα, λέγει, ἔχου-
σιν ἐν πρώτοις μεγάλην πρακτικὴν ἀξίαν, διότι δι-
δάσκουσι τὸν ἄνθρωπον πάντα τὰ μέσα, δι' ὧν δύ-
ναται νὰ χρησιμοποίησιν εἰς τὸν βίον τὴν τῶν φυσι-
κῶν ἀντικειμένων δύναμιν καὶ ὠφέλειαν καὶ νὰ συν-
τελέσῃ οὕτως εἰς τὴν ὕλικὴν αὐτοῦ εὐτυχίαν· εἶτα
δὲ μορφώνουσι μεγάλως τὸν ἄνθρωπον, διότι διὰ τῆς
ἀντιπαραβολῆς καὶ συγκρίσεως τῶν διαφόρων φυσι-
κῶν ἀντικειμένων καὶ τῆς ταξιθετήσεως αὐτῶν εἰ-
σέρχεται ἀρμονία καὶ τάξις, εἰς ἣν φύσει ἀρέσκειται
τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, οὕτω δὲ προάγεται τὸ κριτι-
κὸν καὶ ὀξύνεται ὁ νοῦς· προσετι δὲ ἐμποιοῦσιν εἰς
τὸν ἄνθρωπον θεοσέβειαν, διότι μία ἐκ τῶν ἀκενώ-
των πηγῶν τῶν ἀναβλυζουσῶν τὰ θρησκευτικὰ συναι-
σθήματα εἶναι ἡ φύσις, ἀπαλλάττουσι δὲ τὸν ἄν-
θρώπινον νοῦν ἀπὸ τῶν δεισιδαιμονιῶν καὶ προλή-
ψεων ἐξηγοῦντα τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῶν φυσικῶν φαι-
νομένων.

Περὶ δὲ τῆς μεθόδου τῆς διδασκαλίας τῶν φυσι-
ολογικῶν μαθημάτων λέγει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπι-
διώκωμεν τόσον τὴν παροχὴν πολλῶν γνώσεων ὅσον
νὰ καταστήσωμεν τοὺς μαθητὰς ἱκανοὺς νὰ παρα-
τηρῶσι, νὰ συγκρίνωσι, νὰ ἐξάγωσι νόμους καὶ νὰ
ἐφαρμόζωσιν αὐτούς, νὰ μορφώσωμεν δηλ. τὸ πνεῦμα
εἰδολογικῶς. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀνάγκη 1) ἡ διδασκα-
λία νὰ γίνηται οὐχὶ ἐκ τοῦ βιβλίου, ἀλλ' ἐκ τῆς
Φύσεως· 2) νὰ γίνηται χρῆσις μεγάλῃ τῆς ἐπαγω-
γικῆς καὶ γενετικῆς μεθόδου ὡς καὶ τῆς ἐρωτηματι-
κῆς μορφῆς· 3) νὰ μὴ ἐπιμένῃ ὁ διδάσκαλος εἰς τὴν
μετάδοσιν γνώσεων κοινοτάτων, μηδὲ νὰ θεωρῇ ὡς
γνωστά, ἅπερ οἱ μαθηταὶ ἀγνοοῦσι· 4) νὰ διδάσκῃ
οὐχὶ μετὰ παρεκβάσεων παρακαίρων, ἀλλὰ μετὰ
τάξεως· 5) νὰ προτιμᾷ τὰ ὑπάρχοντα ἀντικείμενα
τῆς πατρίδος ἡμῶν.

Εἰς τὴν περὶ τούτου ἀντίρρῃσιν τοῦ κ. *T. Ἀν-*
δρουλάκη, ὁ κ. *Α. Κοκκινάκης*, διευθυντῆς τοῦ
Α' Δημ. Σχολείου, λέγει, ὅτι ὅσον καὶ ἂν ἐμμεί-
νωμεν εἶναι ἀδύνατον νὰ γνωρίζωσιν αὐτὰ οἱ μαθη-
ταὶ ὅσον πρέπει· ἄλλως τε ἡ διδασκαλία ἐπ' αὐτῶν
εἶναι εὐκολωτέρα καὶ γονιμωτέρα.

Μετὰ ταῦτα ὁ καθηγητὴς τῶν Φυσικῶν ἐν τῷ

Γυμνασίῳ Ἡρακλείου κ. Στ. Γεωργίου αὐθορμήτως καὶ πάννυ εὐγενῶς παρέσχε τοῖς κ. διδασκάλοις ὁδηγίας περὶ τῆς διδασκαλίας τῶν Φυσικῶν μαθημάτων ὀρίσας τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς κρατούσαν μέθοδον καὶ ὑποδείξας ἐκτενῶς τὸν τρόπον τῆς συναθροίσεως καὶ διατηρήσεως *συλλογῶν* ζωολογικῶν, βοτανικῶν καὶ ὀρυκτολογικῶν. Ἡ διδασκαλία τοῦ κ. Γεωργίου ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὴν δ' καὶ ε' συνεδρίαν, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας τὸ Συνέδριον ἐξέφρασεν αὐτῇ διὰ τοῦ κ. Προέδρου θερμὰ εὐχαριστήρια.

Κατὰ τὰς συνεδρίας ταύτας ἀφοῦ ἐλήφθησαν ἐκ Χανίων καὶ ἐκ Ρεθύμνης τηλεγραφήματα δι' ὧν οἱ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις συνεδριάζοντες ἐχαιρέτιζον τοὺς ἐν Ἡρακλείῳ καὶ Λασηθίῳ συναδέλφους, ἐξουσιοδοτήθη ὁ κ. Πρόεδρος ν' ἀντιχαιρέτησιν αὐτοὺς τηλεγραφικῶς, εἰς δὲ τοὺς ἐν Λασηθίῳ νὰ μεταδώσῃ δι' ἐγγράφου τὸν εἰρημένον χαιρετισμόν.

Συνεδρία ΣΤ'.

Μετὰ μεσημβρίαν δὲ ἀναγνωσθέντος τοῦ καταλόγου τῶν διδασκάλων καὶ τεθέντος ὑπὸ συζήτησιν τοῦ τρίτου καὶ τελευταίου θέματος «περὶ τῶν ἐξοχικῶν περιπάτων» λαμβάνει τὸν λόγον ὁ κ. Ἀ. Κοκκινάκης. Ὁ σκοπὸς, λέγει, τῶν ἐξοχικῶν περιπάτων εἶνε πρακτικὸς ἅμα καὶ μορφωτικὸς, διότι οὐ μόνον εἰς τὴν ὑγείαν καὶ εὐεξίαν τοῦ σώματος συντελοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμέρωσιν καὶ μόρφωσιν τοῦ ἥθους καὶ τὴν τοῦ πνεύματος ἀνάπτυξιν ἀσφαλῶς ἀπεργάζονται. Οἱ ἐξοχικοὶ περίπατοι διεγείρουσιν ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν παιδῶν τὸ πολυμερὲς ἐνδιαφέρον, ὃ δὲ θεὸς Πλάτων συνεβούλευε τοὺς γονεῖς καὶ παιδοτρίβας νὰ ὀδηγῶσι τοὺς παῖδας εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς ναοὺς, ἵνα θεῶνται τὰ ἔργα τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐκλογὴν τῶν μερῶν λέγει ὅτι οἱ περίπατοι κατ' ἀνάγκην γίνονται εἰς τὰ περὶ τὸ σχολεῖον κείμενα μέρη τὰ προσιτὰ εἰς μικροὺς μαθητάς· ἐπειδὴ δ' ἕκαστος περίπατος δεόν νὰ ἔχῃ κύριόν τινα σκοπὸν, ἔπεται ὅτι πρέπει νὰ προτιμῶνται τὰ μέρη ἅτινα ὑπηρετοῦσι μᾶλλον τὸν σκοπὸν τοῦτον, ὡς τοιαῦτα δὲ εἶνε τὰ ἔχοντα ἱστορικὴν ἀξίαν, τὰ παρουσιάζοντα μεγαλοπρεπεῖς εἰκόνας τῆς φύσεως καὶ τὰ ἀξιοθέατα τῆς τέχνης ἔργα.

Ὁ χρόνος δέ, καθ' ὃν θὰ διαρκῶσιν οἱ περίπατοι, ὀρίζεται μὲν ἐν τῷ προγράμματι ἐκάστου σχολείου, κανονίζεται δὲ μᾶλλον τὸ μὲν ὑπὸ τῆς ἡλικίας τῶν μαθητῶν, τὸ δὲ ὑπὸ τῆς ἀποστάσεως τοῦ μέρους, εἰς ὃ γίνονται. Κατὰ τοὺς μακρινοὺς δὲ περιπάτους καὶ μάλιστα τοὺς ἡμερησίους εἶναι καλὸν νὰ ζητῇται ἡ συγκατάθεσις τῶν γονέων μαθητῶν ἀσθενικῶν καὶ ἀδυνάτων. Κατὰ τοὺς περιπάτους, καθ' οὓς ἡ αὐστηρὰ σχολικὴ πειθαρχία χαλαροῦται καὶ ὁ διδάσκαλος λαμβάνει εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσῃ ἐνὸς ἐκάστου μαθητοῦ τὴν ἀτομικότητα, τὰ διδασκόμενα προσφέρονται ὑπὸ τύπον διδασχῶν· ἀνάγκη δὲ νὰ κυριαρχῇ ἐνταῦθα ἡ παρατήρησις. Κατὰ τοὺς περιπάτους καταννοοῦνται αἱ προκαταρκτικαὶ γνώσεις τῆς Γεωγραφίας καὶ ἐφαρμόζονται δεδιδαγμένα τῆς Γεωμετρίας μέρη· ἀλλὰ καὶ ἄξια λόγου ἱστορικὰ γεγονότα σχετικὰ πρὸς τὰ μέρη, εἰς ἃ οἱ περίπατοι γίνονται,

δύναται ὁ διδάσκαλος νὰ διηγηθῇ εἰς τοὺς μαθητάς.

Ὁ κ. Πρόεδρος διακόπτων τὸν λέγοντα ἀναφέρει ὅτι πάντα σχεδὸν τὰ μαθήματα δύνανται νὰ διδασκῶσιν ἐν τῷ περιπάτῳ.

Ὁ κ. Ι. Μαρτινοῦδάκης διδάσκαλος Ἀσιτῶν Μαλεβυζίου προσθέτει ὅτι καὶ εἰς τὸ βᾶδισμα καὶ εἰς τὸ ἄσμα δύνανται οἱ μαθηταὶ νὰ ἀσκηθῶσι κατὰ τὸν περίπατον.

Ὁ κ. Α. Κοκκινάκης ἐξακολουθῶν λέγει ὅτι κατὰ τοὺς περιπάτους λαμβάνουσιν οἱ μαθηταὶ διαφόρους εἰκόνας τῆς φύσεως, αἵτινες καταλλήλως ἐξηγούμεναι ἀναπτύσσουσι καὶ καλλιεργοῦσι τὸ τε ἐμπειρικόν, καλλολογικόν καὶ θρησκευτικόν τῶν παιδῶν ἐνδιαφέρον. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἀσχολίαν τῶν μαθητῶν ἐκείνων, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ ἀκροῶνται καθ' ἣν ὥραν ὁ διδάσκαλος διδάσκει ἄλλους μαθητάς, λέγει ὅτι οἱ μαθηταὶ ἐκεῖνοι δύνανται νὰ παίξωσιν ἢ νὰ συλλέγωσι φυτὰ ἢ ἄνθη ἢ κογχύλια, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιτήρησιν αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου. Ἐρωτήσαντος δ' ἐνταῦθα τοῦ κ. Ι. Μαρτινοῦδάκη, ἂν μετὰ τῶν ἀρρένων θ' ἀκολουθῶσιν εἰς τοὺς περιπάτους καὶ τὰ θήλεα, ἀποκρίνεται ὁ κ. Πρόεδρος ὅτι κατὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην καλὸν εἶναι νὰ μὴ παρακολουθῶσιν. Εἵτα περατωθέντος καὶ τοῦ τελευταίου θέματος ὁ κ. Πρόεδρος ἀνακοινεῖ τοῖς κ.κ. διδασκάλοις ὁδηγίας τινὰς ὑπηρεσιακάς καὶ μετὰ ταύτας ἀναγινώσκονται καὶ ἐπικυροῦνται τὰ πρακτικὰ καὶ οὕτω λύεται καὶ ἡ συνεδρία αὕτη.

ΠΟΙΚΙΛΑ

ΚΡΗΤΗ

Τῇ 29 Ἰουνίου, ἡμέρᾳ Παρασκευῇ καὶ ὥρα 10 ἀκριβῶς π. μ. τὸ Γυμνάσιον Ἡρακλείου διένειμεν ἐνώπιον τῶν Ἀρχῶν τῆς πόλεως καὶ ἐκλεκτῶν πολιτῶν τὰ ἀπολυτήρια εἰς 14 μαθητάς ἀπολυθέντας, ὧν 11 μὲν εἶναι τοῦ φιλολογικοῦ τμήματος, 3 δὲ τοῦ παιδαγωγικοῦ.

Μετὰ σύντιμον ἱεροτελεστείαν, ὑπὸ τοῦ Θεοφ. Ἀγίου Ἱεροσητείας ἀντιπροσωπεύοντος τὸν ἀπουσιάζοντα Σεβ. Μητροπολίτην τελεσθεῖσαν, χορὸς μαθητῶν ἐψάλε τὸν ὕμνον τοῦ Προΐγκριος πάντων ὁρθίων ἱσταμένων, μεθ' ὃ ὁ γυμνασιάρχης κ. Ι. Περιοδικῆς ἀπέτεινε βίαν ἐπικαίρους παραινέσεις πρὸς τοὺς μαθητάς καὶ ἐπικολούθησε κατόπιν τῶν ἀπολυτηρίων ἡ διανομὴ, ἐκάστῳ μαθητοῦ μετὰ τὴν λήψιν τοῦ ἀπολυτηρίου ἀσπάζομένου τὴν δεξιάν τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου καὶ χαιρετίζοντος κατὰ σειράν τοὺς παρακαθημένους καθηγητάς· μετὰ τοῦτο ἐψάλη ὁ Κρητικὸς ὕμνος, μεθ' ὃν εἰς μαθητῆς τοὺς ἀπολυομένους ἐκπροσωπῶν διηρμήνευσε διὰ φράσεως καλλιεπούς καὶ νοημάτων ἐντέχνως συνδεδευσμένων τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν πρὸς τὴν Πολιτείαν, τοὺς καθηγητάς καὶ τὸ Ἐκπαιδευτήριον καὶ κατέληξε ζητωκραυγὰς ὑπὲρ τοῦ Προΐγκριος, τὸ δ' ὅλον ἐπεσφράγισεν ὁ Ἑθνικὸς ὕμνος ὁρμονικῶτατα ψαλεὶς ὑπὸ τοῦ χοροῦ τῶν μαθητῶν.

Τὴν σεμνὴν ταύτην τῶν γραμμάτων τελετὴν, καθ' ἣν ἄκρα ἐπεκράτησε τάξις, ἀνέδειξεν ἔτι μᾶλλον ἡ εὐγενὴς προθυμία τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἡρακλείῳ Φιλαρμονικῆς κ. Spir. Boniventi, ὅστις καὶ τὸν χορὸν τῶν μαθητῶν προχείρως μὲν ἀλλὰ τελειῶς κατηύθυνε καὶ διηύθυνε, καὶ τοὺς ψαλόντας ὕμνους συνώδευσε διὰ βαρβίτου καὶ τετραχοῦ.

Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐξετάσεων καὶ τῆς ἐν γένει προόδου τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ λήξαν σχολικὸν ἔτος διὰ τὰ δύο Γυμνάσια συνοψίζει ὁ ἐπόμενος πίναξ :

Γυμν. Χανίων τάξεις	Α'	Β'	Γ'	Δ'	Ε'	ς'	Ζ'
Μαθ. ἀποφοιτήσαντες	18	7	6	3	3	1	—
» μὴ προβιβασθέντες	39	18	18	14	9	—	—
» προαχθέντες	77	46	36	29	20	13	5
» ἐν ὧν ἐγγραφέντ.	133	71	60	46	32	14	5

Γυμν. Ἡρακλείου							
Μαθ. ἀποφοιτήσαντες	11	4	6	8	1	2	2
» μὴ προβιβασθέντες	25	11	3	7	—	—	—
» προαχθέντες	93	53	43	33	32	14	14
» ἐν ὧν ἐγγραφέντ.	139	68	52	48	33	16	16

Αἱ ἐξετάσεις τῶν καθ' ὅλην τὴν νῆσον Δημοτ. Σχολείων συμφώνως πρὸς τὴν ἀπὸ 14 Ἰουνίου ἀπευθυνθεῖσαν ἐγκύκλιον τοῦ Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ ἐγένοντο κατὰ τὸ τελευταῖον δεκαήμερον τοῦ Ἰουνίου ἤρξαντο δὲ καταρτίζοντα εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν Νομ. Ἐπιθεωρητῶν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐξετάσεων τούτων μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων πληροφοριῶν.

Διὰ τὰ χρέη τῆς πρῆν Γ. Διοικήσεως ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς Εὐλαῆς νόμος τῇ 30 Ἰουνίου ἐ. ἐ. ἐξ οὗ ἀποσπῶμεν τὰ ἐξῆς : «**Α ρ θ ρ ο ν 2.** Τὸ Δημοσίον Κρήτης βαρύνεται μόνον διὰ τὰ χρέη τὰ ἀπὸ τοῦ α' προϋπολογισμοῦ τοῦ γενομένου μετὰ τὴν Σύμβασιν τῆς Χαλέπας, μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1889, καὶ τὰ ἀπὸ 1 Μαρτίου 1895 μέχρις 22 Ἰανουαρίου 1898 . . . Τὰ ἐλλειψήματα τῶν προϋπολογισμῶν ἀπὸ 1 Μαρτίου 1889 μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1895, . . . βαρύνουσι τὴν Ὀθωμανικὴν Κυβέρνησιν, . . . ὡς καὶ ἀπασαὶ αἱ ἀπαιτήσεις αἱ γεννηθεῖσαι ἀπὸ 23 Ἰανουαρίου 1897 μέχρις 22 Ὀκτωβρίου 1898 . . .

Α ρ θ ρ ο ν 4. Αἱ ἀπ' εὐθείας κατὰ τοῦ Δημοσίου ἀπαιτήσεις τῶν διδασκάλων καὶ καθηγητῶν καὶ παντὸς ἐν γένει ἔχοντος λαμβάνειν ἀπὸ τὰς πρῆν Τμ. Ἐφορείας εἰδὼν ἀπαράδεκτοι.

Τὸ Δημοσίον θέλει καταβάλλει ἀνευ τινὸς ἐκπτώσεως εἰς ἐκάστην Μοναστηριακὴν Ἐπιτροπὴν τὸ ἐκκαθαρισθὲν ποσόν, ὅπερ ὀφείλει ἡ πρῆν Γ. Διοίκησις εἰς ἐκάστην τῶν Τμ. Χριστ. Ἐφορειῶν, ὧν αἱ περιφέρειαι περιλαμβάνονται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν νῦν Μον. Ἐπιτροπῶν. Αἱ Μον. Ἐπιτροπαὶ θέλουσι κανονίσει καὶ ἐνεργῆσαι τὴν πληρωμὴν τῶν πρὸς τοὺς Χριστ. διδασκάλους, καθηγητὰς καὶ λοιπὰ πρόσωπα ὑπὸ τῶν τῶς Χρ. Τμ. Ἐφορειῶν ὀφειλομένων, τὸ δὲ τυχὸν ὑπολειπόμενον χρέος μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Δημοσίου πληρωμὴν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ὀφειλομένου ποσοῦ, θέλει συμπληρωθῇ ἐκ τῶν Μον. Ταμείων».

Μετὰ τὴν ἐπιψηφίσιν τοῦ νόμου τούτου ἐδόθησαν ἐξηγήσεις ὑπὸ τοῦ κ. ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Συμβούλου ὅτι οἱ μισθοὶ τῶν διδασκάλων θὰ πληρωθῶσιν εἰς ἀκέραιον, ἐγένετο δὲ δεκτὴ καὶ πρότασις περὶ ἀμέσου καὶ ἀνευ ἐκπτώσεως πληρωμῆς τῶν μισθῶν τῶν διδασκάλων.

ΕΛΛΑΣ

Ἀπαντας τοὺς Ἑλληνοδιδασκάλους καὶ Σχολάρχας ἐκάλεσεν ἐν Ἀθήναις τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ὅπως παρακολουθήσωσι τὰς κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστου γεννησόμενας παιδαγωγικὰς καὶ πρακτικὰς ἀσκήσεις.

Ἐκ τοῦ Διδακταλείου Πελοποννήσου ἀπελύθησαν ἐφέτος 40 δημοδιδάσκαλοι ὧν 14 πρωτοβάθμιοι, 14 δευτεροβάθμιοι καὶ 12 τριτοβάθμιοι.

Σύλλογον Διδασκάλων συνέστησαν οἱ ἐν Ἀθήναις καθηγηταί, ἑλληνοδιδάσκαλοι καὶ δημοδιδάσκαλοι καὶ ἐξέλεξαν πρόεδρον τὸν δραστηριώτα-

τον κ. Κυρ. Στέφανον καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου

Διωρίσθησαν Ἐπίδοκοι πρὸς πλήρωσιν τῶν χρευσουσῶν θέσεων οἱ ἐξῆς : **Θ η δ ὦ ν** καὶ **Λ ε δ α δ ε ῖ α ς** ὁ Ἱερώνυμος Βλαχάκης, **Ε υ ρ υ τ α ν ῖ α ς** ὁ Σεραφεὶμ Δομβοῦτης, **Κ ε φ α λ λ η ν ῖ α ς** ὁ Δαμασκηνὸς Πολυδώρου, **Κ α λ α δ ρ υ τ ὶ ω ν** ὁ Φιλάρετος Γιαννούλης, **Ἡ λ ε ῖ α ς** ὁ Δαμασκηνὸς Σπηλιόπουλος, **Γ υ θ ε ῖ ο υ** ὁ Παρθένιος Δημητρόπουλος, **Γ ο ρ τ υ ν ῖ α ς** ὁ Ἰωάννης Μαρτίνος, καὶ **Κ υ θ ῆ ρ ω ν** ὁ Εὐθύμιος Καδδαθᾶς.

Τὰ ἐγκαίρια τοῦ Διψθεροκομείου ἐγένοντο τὴν 5ην Ἰουλίου ἐν Ἀθήναις ἐνώπιον πολλῶν ἐξοχότητων καὶ ἄλλων ἐπιστημόνων μετὰ τὸν λόγον διὰ τοῦ ὁποῦ οὗ κ. Παμπούκης ἐξήγησε τὸν σκοπὸν τοῦ ἰδρύματος, ὁ κτηνίατρος κ. Πιλάδιος ἐξηγάγεν ἀντιδιψθερικὸν ὄρρον ἐκ τινος ἵππου καὶ δι' αὐτοῦ ἐνεβολίασε κονίλους ἐνώπιον τῶν κεκλημένων.

Τὸν Ζωολογικὸν Σταθμὸν τὸν ἰδρυθέντα ἐν Ἀθήναις τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Α. Β. Υ. τοῦ πρίγκιπος Νικολάου συνιστᾷ θερμῶς δι' ἐγκυκλίου εἰς τοὺς Νομάρχας τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν διότι μέλλει ἐνὰ χρησιμῆσιν οὐ μόνον ὡς κέντρον θαυματικῶν καὶ διδακτικῶν διὰ τὸν λαὸν καὶ τὴν σπουδάζουσαν νεότητα ἀλλὰ καὶ πρὸς καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν διαφόρων κλάδων τῆς ζωοτεχνίας καὶ ἐν Ἑλλάδι».

Χάλκινον ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος θαυμασίας τέχνης, καὶ μὴ φέρον μνηστῆραν βλάβην ἐκ τῆς πολυχρονίου ἐν τῇ θαλάσῃ παραμονῆς, ἀνέλκυσαν παρὰ τὰ Ἀντικύθηρα οἱ ἀπὸ μνηδὼν ἐκεῖ ἐργαζόμενοι δῦται ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως. Τὸ σπουδαιότατον τοῦτο εὔρημα, τοῦ ὁποῦ δυστυχῶς λείπει ἡ ἀριστερὰ χεὶρ, ἔχει ὕψος μ.ο.26 καὶ στηρίζεται ἐπὶ βάσεως κυκλικῆς ἐξ ἐρυθροῦ μαρμαροῦ.

300 Ρωμοῦνοι ὧν οἱ 400 φοιτοῦνται θὰ κατέλθωσιν τὴν 15ην Αὐγούστου ἐκ Ρωμανίας εἰς Ἑλλάδα ἐνθα θὰ παραμείνωσι 12 ἡμέρας πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἀξιοθεάτων μερῶν τῆς χώρας.

Νέα γραμματόσημα καὶ εἰκονογραφήμενα ἐπιστολικά δελτάρια τοῦ Κράτους ἐτέθησαν εἰς χρῆσιν ἀπὸ τῆς 1ης Ἰουλίου· τῶν παλαιῶν ἀπαγορεύεται πλέον ἢ χρῆσις, ἀλλ' εἶναι δυνατὴ ἡ ἀνταλλαγὴ μέχρι τῆς 31 Ἰουλίου.

Αἴτλια

Ἡ σχολικὴ φοιτήσις ἐν τοῖς δημοτ. Σχολείοις βαίνει αὐξοῦσα βραδέως ἀλλὰ συνεχῶς. Κατὰ τὸ 1899, διὰ τὸ σύνολον τῆς Ἀγγλίας, ἐπὶ 1000 παιδῶν ἐχόντων τὴν ὠρισμένην ἡλικίαν ἵνα συχνάζωσιν εἰς τὰ σχολεῖα ἐφοίτων οἱ 818· κατὰ δὲ τὸ 1900 ἐφοίτων οἱ 821. Ἐν τῇ Οὐαλλίᾳ δὲ ἰδίως, ἐφοίτησαν μόνον 750, ὥστε ἔλειπεν ἀπὸ τὰ σχολεῖα τὸ ἐν τέταρτον τῶν παιδῶν οἵτινες ἐπρεπε νὰ φοιτήσωσιν.

Ἡ μέση δαπάνη δι' ἑκάστον μαθητὴν ἀνέρχεται εἰς φρ. 60 ἐν τοῖς χωρίοις, καὶ 70 ἐν ταῖς ἐπαρχιακαῖς πόλεσιν ἐν Λονδίνῳ ἀνέρχεται εἰς φρ. 87.

Γίνεται γνωστὸν εἰς τοὺς κ. Συνδρομητὰς ἐκ τῶν ἄλλων νομῶν ὅτι ἀντιπρόσωποι τῆς «**Προόδου**», εἰς οὓς παρακαλοῦνται καταβάλλοντες τὰς συνδρομὰς τῶν νὰ λαμβάνωσι τὰς σχετικὰς ἀποδείξεις, διωρίσθησαν ἐν Ρεθύμνῳ μὲν ὁ κ. Μιχ. Πρεβελάκης καθηγητῆς, ἐν Ἡρακλείῳ δὲ ὁ κ. Ν. Πετρίδης διευθυντῆς Δ. Σχολείου, καὶ ἐν Νεαπόλει ὁ κ. Ι. Χατζιδάκης διευθυντῆς Δ. Σχολείου.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ